

**Codex Theresianus
nach dem allergnädigst genehmigten Entwurf.**

**Codex Theresianus
sepsaný na základě nejmilostivěji povoleného
návrhu.**

Eingang.

Die verschiedene Rechte in unseren Teutschen Erb-Landen, die Besondere Gewohnheiten, Rechtsbreuche, und Gerichtsübungen, ob sie schon grösten Theils an sich nicht unbillig, noch dem entgegen sind was von unseren Glorreichen Vorfahren und uns selbst gesatzgebiger bisanhero verordnet, oder bestätigt worden, haben doch von wegen des jederorthigen Unterschieds zu mancherley Beirung und zu desto beschwerlicherer Verfolgung des Rechts einer gegen andern Erbländigen Unterthanen nicht geringen Anlass gegeben.

(Üvod)

Rozličná práva v našich německých dědičných zemích, zvláštní obyčej, právní zvyklosti, soudní schopnosti, možná již většinou sama o sobě nespravedlivá, k tomu ještě v rozporu s tím co bylo možná našimi slavnými předky a námi samotnými zákonným postupem přikázáno, nebo potvrzeno, aniž by k tomu byl dán popud, přece vedlo vinou místních rozdílů k mnohým omylům a z toho ke ztíženému uplatňování práva jednoho poddaného vůči druhému poddanému jiné dědičné země.)

Auch immer einem Erblande haben die viele Gesetze die häufige Gewohnheiten, und Verschiedentliche übungen deren gerichten /unmassen sie nicht so genau einem jeglichen bekannt sein mögen:/zum öftern die beschwerlichkeit des rechtlichen Verfahrs vermehret, die entscheidung vorzögert, den aufwand vergrößeret, und die gerechte sache denen umtrieben, und schädlichen Kunstgrifen gewinnsüchtiger Rechtsfreunde ausgesetzt.

Také vždy některou z dědičných zemi velké množství zákonů, mnohé zvyky a různé jiné postupy soudů /ohromné množství nemůže být tak přesně každému známé/ začasto zvětšují nepohodlí soudního řízení, zpomalují rozhodování, zvyšují náklady, a poškozují spravedlivé záležitosti pleťichami a škodlivými hmaty a vydávají je všanc ziskuchtivým přátelům práva.(advokátům).

Durch sorcherley Gebrechen hat sich von selbst an tag geleet: wie viel zu beförderung der Gerechtigkeit es auf gleichheit des Rechtes, und auf einförmigkeit des rechtlichen Verfahrens ankomme -? und was für groser Nutzen besagt unseren Erblanden, und Unterthanen durch einführung eines allenhalben gleichen und gewissen Rechts zu wachsen wurde?

Pro tyto nedostatky byla sama o sobě dána na pořad otázka dne: Jak mnoho bude znamenat rozvoj spravedlnosti na stejnorodost práva, a jak na stejně formované soudní řízení? a jak velký užitek to přinese našim dědičným krajinám, a jak by se zavedením všude stejného a svědomitého práva mohl poddaným rozvoj spravedlivosti rozšířiti?

Wir haben daher den zur wohlfart und heyl unserer Teutschen Erb-Königreichss und Landen den gereichenden Entschluss gefasset, für Besagte Erblände ein gleiches beständiges Recht einzuführen, und zu solchem Ende einen **CODICEM** Königlich und Landes fürstlicher gesätze nach Unserem Höchsten Nahmen **THERZIANUM** verfassen zu Lassen; So als ein sicheres und allgemeines Recht hinkünftig gelten, und hiernach sich jedermann Batragen solle.

My jsme z toho důvodu pro blaho a zdar naší německé dědičné říše a zemí přijali obohacující rozhodnutí, ve snaze vytvořit pro oslovené krajiny stejné, stálé právo a přikázali jsme vyhotoviti konečný kodex královských a knížecích zákonů nazvaný podle Našeho nejvyššího jména Therezium. Tak aby v budoucnu platilo jisté a všeobecné právo, kterým by se každý řídit měl.

Unsere Landes-mütterliche absicht zieleet nicht dahin: Ein ganz neues Länder-Recht ohne aller Rücksicht aufs die Vorherige Länder-Satzungen willkürlich einzuführen; Sondern die Vorhandene Heilsame Erbländer-gesätze in eine gleichförmigkeit zubringen; das Natürlichste, und Billigste zu Bestättigen, die sich äuserende (*äussern- projevovat, projevit se*) abgänge (*Abgang = nedostatek, schodek, ztráta, odskok*) zu ergänzen (*ergänzen = doplnit, dodat*), und wo es die bedürfniss und billigkeit erheischet (*erheischen = žádat, vyžadovat*), neüe Satzungen Vorzuschreiben.

(Naší mateřskou láskou k zemi vedený úmysl, nesměřuje k tomu : aby bez jakéhokoliv ohledu na dřívější zemská ustanovení docházelo ke svévolnému zavádění úplně nového zemského práva, nýbrž aby po ruce stojící prospěšné zemské zákony byly zkompletisovány ; a ty nejpřirozenější, nejspravedlivější a nejslušnější byly potvrzeny, projevené nedostatky byly odstraněny a tam kde to potřeba a spravedlnost žádá, aby formou předlohy, byla sepsána nová ustanovení.)

Und haben wir dieses allgemeine Recht nach dem dreyfachem gegenstand, worzu alles Recht gehörig ist, der Personen, der Sachen, und der Verbindungen, nebst ordnung gerichtlichen Verfahres in Vier Theile folgender gestalt abzutheilen Beschlossen : dass nemlich gehandelt werde.

A toto všeobecné právo jsme se rozhodli podělití podle trojjediného předmětu, k němuž patří všechno právo osob, věcí, a závazků, kromě úpravy způsobu soudního řízení děleného na čtyři částí následujícího tvaru: tak necht' je postupováno.

Zu dem **ERSTEN THEIL**: Vorläufig von der Gerechtigkeit, und den Rechten, Gesätzen, Gewohnheiten, Verstand, und Ausdeutung (*Ausdeutung = výklad, intepretace.*) der Rechten Hauptsächlich (*Hauptsächlich = hlavně, zejména, především*), aber Von dem Stand, Gewalt Ehelicher Verbindung, Anverwandnis (*anverwandt = příbuzný, zpřízněný*), Vormundschaft (*Vormundschaft = poručenství, opatrovnictví, kuratela*), und Pflegeuntergebung (*Pflegeamt = poručenský*)

úřad) und Abhang (*Abhang =závislost*) der Personen. Und worinnen (*worin=v čem*) sonst das **Recht der Personen** besteht.

(K prvnímu dílu:Předběžně o spravedlnosti a právech,o zákonech,o zvyklostech, o zdravém rozumu,o výkladu zákonů, zejména o osobním stavu,o násilí,o manželském spojení, o příbuzenství,o poručenství a poručnících,a o tom na čem jinak práva osob spočívají.

Zu dem **ZWEITEN THEIL**:

Von Eýgenthum der Sachen,wie solche erworben,oder verlohren werde?Von der Erbfolge aus lezten Willen;oder nach den Rechten,von Vermächtnungen und Schankungen auf den Todesfall,oder zwischen Lebenden, von verschiedenen an Sachen haftenden Rechten Dienstbarkeiten, Pfand und unterpfand, von der Sachen Besitz und Verjährung. Und Was sonsn das **Recht der Sachen** in ich begriffet.

(Ke druhému dílu:O vlastnictví věcí, jak se získávají nebo jak mohou být ztraceny? O dědičné posloupnost i na základě poslední vůle;nebo podle zákona, o zmocnění a o darování na případ smrti nebo mezi živými, o rozličých na věci spočívajících právech, o služebnostch, o zálohach a podzálohach ,o držbě věcí a o promlčení. A o všem dalším co v sobě obsahuje právo k věcem.)

Zu dem **DRITTEN THEIL**:Von Verbindungen, und Rechtsansprüchen aus dem Stand der Personen, aus dem Eygenthums -oder andern an Sachen gastenden Recht,aus allerlay Zusagen,und Vergleichen, wo einer oder mehrere,gleich oder ungleich verbunden werden;Von Verbindungen, so gleichsam aus Vergleichung, aus Verbrechen, und gleichsam aus Verbrechen entstehen oder aus Blosser in unseren Gesetzen jederzeit Begrifenen natürlichen Biligkeit berühren,wie auch von nebenverbindungen und welchergestalten (*welchergestalt =kterým způsobem,kterak*) eine Verbindung ganz oder zum Theil aufgelöset und getilget werde?(*tilgen=splatit dluh,umořit,amortizovat*) und was immer zu dem RECHT DER VERBINDUNGEN einschlaget

(K třetímu dílu:upravujícím závazky, právní nároky ze statutu osoby,z vlastnictví nebo z práva jinak na věcech postaveného ,z různých příslibů a z vyrovnání kde jeden nebo mnozí jsou stejně nebo nestejně vzájemně vázáni;ze spojení jakoby ze smíru,z trestného činu , a jakoby z toho co ze zločinu povstalo nebo z čiré přirozené spravedlnosti uznávané v našich zákonech ;jakož i z vedlejších závazků a jakoby ze spojení které bylo úplně nebo částečně rozpuštěno a umořeno? ?a vše co se vždy na právo závazkové vztahuje.)

Zu dem **VIERTEN THEIL** Von gerichtbarkeit und richterlicher Hülfe, von denen zu Recht verfahren den Personen (*rechtsverfahren=právní,soudní řízení*), und denen Rechtsfreunden von gütlichen Vergleichen,von Beschleünt-und ordentlichen Rechtsverfahr, von

rechtsklagen,eiwendungen, und fernern Satz-schriften,Beweis und gegen Beweis, absonderlich durch zeügen Beschluss in Sachen,derselben entscheidung, Zuflucht zu höherer und höchster behörde,Vollstreckung des urtheils gegen die person oder habschaften und allen demo was zu der **ORDNUNG GERICHTLICHEN VERFAHRS** gehörig ist.

(Ve čtvrtém díle: O spravedlnosti a soudní pomoci,o účastnících soudního řízení a jejich právních zástupcích ,o výhodných smírech,o zkráceném a řádném řízení, o žalobách,o námitkách a jiných podáních, o důkazech a protidůkazech,zvláště o svědectví ovlivněném rozhodnutím ve věci, o nezměnitelných rozhodnutích,o ochraně u vyšších a nejvyšších institucí,o výkonech rozhodnutí proti osobám nebo majetku,a o všem co by do řádného řízení patřiti mělo.)

Und weilen der Von Uns dermalen (*dermalen=nyní,toho času, za daných poměrů*) Vorgesetzte (*vorgesezte=představený*) endzweck vor nemlich (*nemlich= především, hlavně,zejména,zvláště-hlavní,přední*) auf mániglichens (*mannig/fach,-fältig=rozmanitý*),nutzen, in erhaltung,eines jedweden (*jedweder`každý*) sonderheitlicher gerechtsamen und gleichförmigen genus der gerichtlichen hülfe gerichtet ist; Als wird hierinnen (*hierinn=v této věci,v této příčině*) lediglich (*lediglich=jenom pouze ,toliko*) das **IUS PRIVATUM** enthlaten.

(A trvat nyní na dosáhnutí zamýšleného konečného cíle, především získat nějaký užitek obdrženy mimořádnou , spravedlivou laskavostí soudu , jakoby v tom bylo obsaženo soukromé právo. IUS PRIVATUM.)

Erster Theil.

Der dreÿfache Gegenstand des Rechtens nach welchem dieser Verfas unserer Königlichen und Lands-fürsterlichen Gesätze getheilet wird, verhaltet sich also:dass denen Personen, um die Sachen, durch rechtliche Handlungen. die Gerechtigkeit wiederfahre, und einem jeglichen das seinige ertheilet werde.

Prvý díl.

(Trojjediný obsah práva, který tento spis naší královské a zemské zákony dělí,působí tak,aby oněm osobám, pokud jde o věci, byla soudním řízením navracena spravedlnost, onomu každému bylo dopřáno vše to,co jeho jest.)

Alles Recht bestehet in demo:Erlich zu leben, niemenden zu schaden, und einem jeden,wass sein ist mitzuthemen:weil eben dadurch die Gerechet wird, welche das Ziel und End aller Rechten ist.

(Veškeré právo je založeno na následujícím:Čestně žít,nikomu neškodit,a jednomu každému svěřit to co jeho jest,protože právě tím se vytváří spravedlnost, což je cílem i vyústěním všech práv.)

Es wird daher vorläufig von Gerechtigkeit und den Rechten mit wenigen gehandelt, um den endzweck desto kenntlicher zu machen: Zu dessen erreichung, und Gott geställiger Handhabung Wir aus Landesmütterlicher fürsorge bewogen worden, das tauglichst Mithel eines gleichformigen Rechts für gesamte unsere Teütsche Erblande darzubieten, und vermög des Uns aliein zustehende Satzgebungsrecht zu allgemeiner Richtschnur vorzuschreiben.

(Proto bude o spravedlnosti a o právech jednáno předběžně jen s malým počtem aby konečný výsledek byl pochopitelnější na jeho dosažení a k bohem požehnanému užívání, JSME se ze své mateřské péče o krajinu přiměli nabídnout nejzpůsobilejší prostředek na vytvoření jednoho stejně formovaného práva veškerým naším německy dědičným krajinám a rozhodli se užít výlučně Nám příslušejícího ústavního práva, abychom nařídili vyznačení obecné linije .)

Von Gerechtigkeit und Rechten

Die Gerechtigkeit ist ein beständig immerwährender Wille einem jeden sein Recht zuzueignen, hiemit eine Tugendhafte neigung, was einem jedem Zuständig ist, das selbe ihm zu Leysten.

Wass aber eines jeden soye? was jedweden zusähe, oder gebühre? Diess Vermögen die Rechte und die Gesäte.

Dahero bestehet die Gerechtigkeit in Beobachtung der Gesätze, und in Gleichförmigkeit der menschlichen Handlungen mit den Rechten.

(Spravedlnost je stále trvající vůle každému přiznat jeho právo, součastně s čestnou snahou směřující k tomu, aby to co jednomu přísluší konat, aby totéž musel plnit i on.

Ale co vlastně každého jeho jest? Na co by měl každý přihlížet, nebo co mu vlastně náleží? Tento majetek, právo a zákony.

Proto spravedlnost vytváří zachovávání zákonů a shodné užívání zákonů)

Von den Rechten in Gemein

I.

Die Rechte seind eine Richtschnur der menschlichen Handlungen. Vor allen ist das natürliche Recht (IUS NATURALE) welches den Menschen durch die Vernunft anweist das gute zu üben, das böse zumeiden. Dieses Recht ist Von Gott dem Menschen eingeflöset, und Verbindet IHN über alles den nächsten wie sich selbst zu lieben.

(Necht' se zákony stanou pupeční šňúrou lidského chování. Především to je přirozené právo (ius Naturale), které samotným rozumem vede člověka dobré pěstovati a zlé zatracovati. Toto právo bylo člověku vnuknuté BOHEM a budoucí pokolení zavazuje JEHO , stejně jako sebe nade vše milovati.)

Hier aus entspringen die Pflichten gegen Gott , Ehre und Gehorsam, gegen sich: seiner selbst pflege gegen andero :die erhaltung der menschlichen Gesellschaft.

Was der Ehre Gottes , und dem Ihmo schuldigen gehorsam, wie auch der erhaltung menschlicher Gesellschaft gemäs und gleichförmig ist ;dasselbe ist in sich gut und natürlich recht,was demo widrig, ist in sich böse und natürlich unrecht.

Darum haben alle Menschen das erstere zu thun, das anderte zufliehen . *(fliehen=vystříhat se čeho, vyhýbat se něčemu)*

(Z toho vystupují povinnosti vůči Bohu, cti, a poslušnost , vůči sobě pak: postarat se sám o sebe, nikoliv pomocí jiných: zachovat lidské společenství.

Co se týká úcty k BOHU a JEMU dlužné poslušnosti ,jakož i to co je k uchování lidské společnost přiměřené a stejné; totéž je samo o sobě dobré a přirozeně správné, vše co tomu odporuje je špatné a přirozeně nesprávné.

Proto mají lidé činit to první, toho druhého se mají vystříhat).

II.

Dem folget das geordnete oder willkürtliche *(Willkür zvůle, svévole, násilí, loibovolnost, svévolnost, Willkürherrschaft-krutovláda, tyranie, despotismus, absolutismus)* Recht (IUS POSITIVUM) so von Gott oder Menschen gesetzt ist, nicht aus Notwendigkeit um innerlicher Gütte oder Bosheit *(Bosheit zlomyslnost, zloba, vztek, zuřivost)* wegen, sondern von freyen Willen, aus dem höchsten GOTT allein ursprünglich zustehenden Gewalt, und welcher von ihner denen Oberhäupter und Herschern verleihen ist.

(Z toho vyplývá, že spořádané nebo i svévolné právo bylo Bohem nebo lidmi dosazeno nikoliv z nutnosti pro obsahovou dobrotu nebo ze zlomyslnosti ale ze svobodné vůle ,z nejvyšší moci původem příslušející samotnému Bohu, který ji propůjčil příslušné vrchnosti a vládcům.)

Es hanget also dieses Recht von Götlich oder Menschlichen freyen willen ab; und dieses gemäs ist gut und Recht was geboten, weil es geboten; Bös und unrecht was verboten, weil es verboten ist .Es wurde dann etwas geboten oder verboten, so vorhin natürlichen rechtens ist.

Derowegen haben alle Menschen die gebote Gottes für allen anderen unverbrüchlich zu halten, nach diesen aber, alle Untergebene die

Verordnungen ihrer von Gott Vorgesetzten Obrigkeit gehorsam zu befolgen.

(Toto právo závisí na božské nebo lidské svobodné vůli: a přiměřeně tomu je dobré a spravedlivé to co je dovolené protože je dovolené. Špatné a nespravedlivé je vše to, co je zakázané, protože zakázané je. Bude-li potom něco povoleno nebo něco zakázáno je to dávno přirozeným právem Proto mají všichni lidé boží příkazy neporušitelně dodržovati, na základě těchto příkazů se mají všichni poddaní příkazům své bohem dosazené vrchnostní poslušně podřizovati.)

III.

In den geboten Gottes alten Gesetzes, denen Sittlichen nemlich ; und was Christus unser Herr und heiland in dem Neuen Testament zu unserer Seeligmachung geordnet , und eingewesetz hat; darinnen besteht das alt- und neye- göttliche Recht (IUS DIVINUM VETUS ET NOVUM).

V Božích přikázáních Starého zákona jejichž stejná mravnost: a to co Kristus náš pán a spasitel v Novém zákoně ke spáse naší duše nařídil a nasadil, na tom spočívá staré a nové božské právo IUS DIVINUM VETUS ET NOVUM)

Das menschliche Recht (IUS HUMANUM) begreift hingegen alles, was von geyst= oder göttlichen Gewalt nach Gott geordnet ist.

(Naproti tomu lidské právo (IUS HUMANUM) shrnuje všechno to co bylo duchovní nebo božskou mocí podle vůle Boha nařízeno.)

Zu geystichen Sachen, und wo es um Christen Heil zu thun ist, wird das gleiche Recht (IUS CANONICUM) beobachtet.

(V duchovních záležitostech, a ve všem co má vztah k blahu křesťanů bude zachovááno stejné právo).

Zu weltlichen Dingen und Handlungen aber, wo es um gemeine und eines Jeglichen zeitliche Wohlfahrt , unbehindert dem Seiten Heil zu thun ist, kommt das weltliche Recht zu beobachten.

(Pro světské věci a jednání, ve kterých jde o společné, nebo o individuální blaho, bez obtíží účastníkům dostupné, přichází do úvahy světské právo.)

Es entweder allen Völkern gemein, oder einem jeglichen Volk und Staat ins besondere eigen ist.

(To je buď všem národům společné, nebo je ve zvláštním každému národu a státu vlastní.)

IV.

Das Völker-recht (IUS GENTIUM) in wie weith es mit dem natürlichen nicht einerlöy, sondern auf die Wohlfarth der Völker eigends gerichtet, und gleichüblich oder gemein=verständlich eingeführt ist, verbindet freye Völker, und unabhängige Staaten gegen einander , und einen jeglichen in so weit:dass solches zu verletzten niemanden gestattet ist.

Sonst aber ist jedermann an das eigene Recht eines jeden Volk,Staat,oder Landes gebunden; so das bürgerliche Recht genennet wird (IUS CIVILE).

Dieses gründet sich auf das natürliche wie auch Völker=Recht;sonderheitlich aber auf eines jeglichen Volk-Staat- oder Landes gemein=oder nämliches einzele Wohlfart.

Dahero wird es in das öffentliche, oder allen herrlichen Gewalt geordnet.Die Gerechtigkeit gemäs, zu gemeiner Wohlfart, beharlich und offenkündig.

(Mezinárodní právo i když není v podstatě stejné, nýbrž je zaměřené pouze na blaho národů a obvykle nebo obecně srozumitelně zavedené,zavazuje svobodné národy a nezáviské státy navzájem,a o to více každého zvlášť, takovou měrou,aby nikomu nebylo dovoleno je porušovati.

Jinak je však každý vázán vlastním právem národa,státu, nebo krajiny;a tak je proto nazýváno občanským právem (IUS CIVILE) .

To klade základy na přirozené jakož i na mezinárodního právo , mimořádně na každému národu státu nebo zemi společný nebo na jednotlivý prospěch.

Z tohoto důvodu bude veřejné nebo každé vládnoucí moci přikázáno,aby spravedlnost byla přiměřeně vztrícná k obecnému blahu,byla trvalá a obecně známá).

Wie die immer zu ergehen Pflegen:aus eigener Bewegung, oder auf anlangen. Durch Gebote (EDICTA). Landesfürstliche Schreiben (RESRIPTA), Bescheide (DIRECTA)

Und WIR wollen allen unseren Verordnungen, sie mögen in vorerwehnt oder anderer Gestalt ergehen, doch da sie unsere höchste Willensmeinung zur allgemeinen Massgab enthalten, und nicht blos auf gewisse Personen und Fälle , gerichtet seid die Kraft und Wirkung wahrer Gesätze zu allen Zeiten beýgeleget haben.

(Jako vždy vynaložená péče: z vlastního nebo všešlého popudu nebo z příkazů (EDICTA) , ze zeměpanských přípisů RESCRIPTA), z výměrů DIRECTA).

A My všem naším příkazům přejeme, aby nebyly citované ani nebyly publikované v jiné podobě a protože obsahují naší nejvyšší vůli aby byly užívány jako všeobecně platící pravidlo, které by se nevztahovalo jenom na určité osoby nebo na určité případy, ale aby nasměrována síla a účinky pravých zákonů trvaly a zůstaly na věčné časy zachovávány).

VII.

Die Kraft und Wirkung der Gesetze ist vornemlich :dass sie zur Beobachtung verbinden .

Dahero muss was geboten wird, gethan, was verboten wird , gemieden, das zugelassene nicht hinderet werden. Und zwar: Von allen die in dem Gebiete seind.

Es haben dahero auch Fremde die sich in unseren Erb-Königreich- und Landen auf längere oder kürzere Zeit befinden, währenden Aufethalts sich nach unseren Gesetzen zubetragen, Umb so mehr unsere anderwärtige Unterthanen so hierselbst befindluich seind.

Dieserhalb aber, werden unsere anderwärtige und fremde Unterthanen nur so weit darzu verbunden, als sie in diesen Landen Rechtsuchen, oder das Recht zunehmen schudig seind .

(Síla a působení zákona je především v tom, že zavazuje, aby k ní bylo přihlíženo.

Proto všechno to co bude dovoleno, se musí vykonati, tomu co bude zakázáno, se vyhýbati, .povolenému nebude překáženo a to: od všech kteří obývají tyto končiny.

Proto mají cizinci, kteří se v naší Dědičné říši a v našich zemích po delší nebo po kratší dobu zdržují, v průběhu pobytu ctít naše zákony ještě více než jako to činí právě zde dlící naší stejné poddaní.

Z toho důvodu však budou ostatní naší a cizí poddaní vázání jen v takovém rozsahu, v jakém by se ve své zemi domáhali práva, anebo by v těchto zemích hledali spravedlnost, nebo by spravedlnost byli povinni přijímat.)

Was hingegen unsere dieser =Ländige Unterthanen anbetrifft, so sich in anderen gleichfals unsern oder fremden Gebieten aufhalten, mögen Wir nicht entgegen sein ihren daselbstigen Handlungen, in so weit sie persönliche Verbindung nach sich ziehen, und die Personen sich zu Verbinden nach unseren Gesetzen nicht unfähig, oder die Handlungen selbst nach denselben nicht unverbindlich und nichttig seind, die Gültigkeit und Beýstand Rechtens eben allhier beýzulassen.

(Co se naproti tomu týče našich těmto zemím poddaných, bez ohledu na to, zda se nacházejí v našich nebo v cizích oblastech, nechceme bránit jejich zdejší jednáním, pokud za sebou nepovlečou osobní vazby, a pokud

tyto osoby nebudou neschopné napojit se na naše zákony, nebo pokud by jejich samotné jednání nebylo nezávazné nebo nicotné, v tom případě jsme ochotni platnost a podporu práva přímo zde připustiti).

Wann aber es irgendetwas Güter und was sonst nach unseren Gesetzen für unbeweglich gehalten wird, betreffen Thäte, soll keinerlei derselben lebezeitig oder letztwillige Übertragung, Veraüßerung, Verhaftung, und was immer ein sächliches Recht auf sich hätte, in diesen Erbländen, außer nach unseren Gesetzen, Fortgang und Gültigkeit haben, und verbleiben auch alle unsere Unterthanen, denen von Uns erlassenden landesfürstlichen Geboten, und denen Rechts=Sprüchen so vor oder gegen sie, von Uns, und nachgesetzt gehörigen Gerichts=stellen ergehen, aller Orten unterworfen.

(Kdyby však nějaké statky nebo jiné hodnoty které jsou podle našich zákonů považovány za nemovitost, postihly události, vyvlastnění, zatčení, a něco co se považuje za věcné právo, nenabývají v našich dědičných zemích, doživotního ani dědičného trvání, ledaže by podle našich zákonů takovýto postup a takovou platnost míti měly, a pokud by byly vrchnostenskými zákazy a jejich právními výroky, v souladu nebo i v nesouladu s nimi by vyneseny byly řádnými k tomu oprávněnými soudními místy, jsou podřízeny všem.)

VIII.

Die fernere Craft und Wirkung deren Gesetze ist: Dass alles was dar wieder geschehet, ungültig und unkräftig seye; wir wollen nicht auf einerley Art.

Wann das Gesetz ausdrücklich enthaltet; das die darwieder Handlung ganz unkräftig und nichtig sein solle, oder wann das Gesetz etwas zu wesentlicher Föglichkeit, ohne welcher eine Handlung oder Geschäft nicht bestehen möge, erforderet ein solches aber unterlassen wird; so folget unmittelbar aus dem Gesetz die Ungültigkeit und Nichtigkeit des unternommenen.

Entstehet daher keine Verbindung, es kan kein Eigenthum erworben, oder übertragen werden, und wann auch die Sache, um welche es zuthun, aushanden gedeihen, so kan solche wieder zurück gefordert werden, in anderen Fällen aber haben allerley gehörige seines Orts erfolgende, Rechts-mittel stath, wodurch dasjenige, worinnen den Gesetzen zu wieder gehandelt worden, entkräftet, oder nach denen Gesetzen verbessert, und der Verkürzung abgeholfen wird.

(Další síla a působení těchto zákonů spočívá v tom, že všechno co proti tomu povstane bude neplatné a neúčinné, i když ale my si to v žádném případě nepřejeme.)

Kdyby zákon výslovně uváděl, :že předmětné jednání má být úplně neúčinné, nebo nicotné,nebo když zákon považuje něco za do očí bijící podlost, bez které by jednání nebo záležitost nemohla vzniknout,vyžaduje povinnost od toho opustiti,pak ze zákona, bezprostředně následuje neplatnost a nicotnost takového postupu.

Nevznikne-li tím žádná závaznost, nemůže se nabýti vlastnictví,ani nemůže býti převedeno,a kdyby k tomu došlo, je možno se vrácení věci domáhati.)

V ostatních případech mají své místo různé v místě vhodné právní prostředky, kterými to,co porušuje zákon se stane nicotným, nebo se postupem podle těchto zákonů zařídí, aby se dosáhlo urychlené nápravy,)

IX.

Mehr ist eine Kraft und würkunk deren Gesätze:das durch Unbefolgung die Straf verwürcket werde, wann eine darinnen gegen die übertretere Verhänget ist.Und wird blos auf die übertrettung gesehen, wann die That als geartet ist, das Heraus ein übel entstehen, oder das Beýspiel einer nachfolge zu nachtheil des Gesetzes zuzihen könnte.

Und wo sonst das gemeine wohl unnumgänglich erforderet, das keinerley entschuldigung gestattet, sondern die gleichförmigkeit durch aus betrieben werde.

(Síla a působnost těchto zákonů znamená více: neuposlechnutí vyvolá trest,který bude uložen viníkovi.A přihlédne se pouze na jeho spáchání, na to kdy byl čin dokonán že došlo ke škodě, nebo zda by příklad jeho následováním mohl podnítit pohrdání zákonů.

A tam kde se obvykle požaduje všeobecný prospěch, který žádnou omluvu nedovolí,aby byla pěstovaná stejnost).

Jedoch werden gemeine übertrettungs-fälle Verstanden; dann in aussenordentlichen Vorfällen , wo das unverschulden ganz offenbar erhellete,und es umb unwiederbringlichen schaden ,oder Leibestrafte zu Ihnen wäre, kan von dem richter nach erheyschung (*erheischen-žádast o co, vyžadovat co*) der in unseren Gesätzen einbegriffenen Billigkeit darauf gesehen werden.

Wo aber Wir ein solches dem unteren Richter aus drücklich unverstatten da ist der Vorfall bay uns, um nachsehung oder milderung der strafe durch die gehörde anzubringen

Falls jedoch die Straffe nicht sehr auf die that oder unbefolgung , sondern auf die arglist gefährde, und prewentliche übertrethung gerichtet wäre, so ist die aussführung der unschuld nach ordnung der rechten nicht zu verschränken. –

(Avšak obecné přestupky budou takto chápány:aby v mimořádných případech, kde naprosto zřejmě vysvitla nevina a mělo-li to spojitost s

nenapravitelnou škodou, nebo s tělesným trestem, mohl soudce, s ohledem na v našich zákonech zahrnutou spravedlnost, na to přihlížet.

Kde jsme to však příslušnému soudci výslovně nepřikázali, tam by měla vyšší instance případ předat nám, abychom do něho nahlédli nebo snížili trest.

Jestliže ale trest nevychází plně z činu nebo ani z neposlušnosti, ale z použité lsti a jestliže čin již preventivně směřoval k spáchání deliktu, pom nelze vyslovení viny vyslovené podle právního řádu, omezovat.)

X.

All diese Craft und Wirkung haben die Gesetze an und für sich selbst ohne Rückpflicht auf deren Annehmung, oder unerfolgte Beobachtung, Doch da sie gehörig kundgemacht worden, und zu jedermanns Wissenschaft haben gelangen können.

(Všechnu tuto sílu a působnost mají zákony samy ze sebe a samy pro sebe, aniž by měly povinnost se revanžovat za přijetí, nebo za jejich následné dodržování, proto že byly řádně dány na vědomí a každému se mohla do uší donést jejich znalost).

Damit aber hierinnen Verlässlichkeit und Gleichheit gehalten werde; so wollen, setzen und ordnen Wir: Dass alle unsere Gesetze und allgemeine Verordnungen in IUSTITZ sachen worinnen nicht eine gewisse Verbindungszeit Von uns bestimmt wurde, nach Verlauf zweyer Monathen von fentlicher Kundmachung in dem Hauptort Jeglichen Landes unnachsichtlich verbinden sollen.

Zumassen binen solcher Zeit die hiemit anbefohlende unverweilt behörigen *verweilen=prodlévat*) Land Leutht Vollzogen (*volzug=výkon, provedení, vykonání*) und die Wissenschaft des Gesetzes allenthalben (*allenthalben=všude*) ausgebreitt werden kann.

(Aby v této věci byla zachována spolehlivost a rovnost: proto si přejeme, proto stanovíme a proto nařizujeme: Aby všechny naše zákony a obecná nařízení v justičných záležitostech v kterých nebyla Námi stanovena doba závaznosti, musely po uplynutí dvou měsíců od jejich veřejného vyhlášení v hlavním městě té které země, bezpodmínečně každého zavazovati. V souvislosti s tím ukládáme příslušnými zemskými úředníkům provésti příslušná opatření v průběhu této doby, aby znalost zákona byla v obecnou známost dána.)

XI.

Es kan und soll dahero nach Kundmachung eines gesetzes, und der ausgesetzten Zeit die unwisheit niemanden entschuldigen: dann ein jeder ist schuldig die geseze zu wissen.

(Může a musí proto po uveřejnění kteréhokoliv zákona a po uplynutí určené doby, jeho naznalost nikoho neomlouvat, protože pak je každý povinný zákony znát.)

Falls auch jemand eines in der That nicht wiste, so gereicht ihm (gereichen jemandem zu etwas = být komu čím nebo k čemu, být na prospěch, na újmu) .zum Nachteil (být na újmu) eben diese unwisheit zur schuld, und mag dahero entgegen dem Gesetz demselben nicht helfen. Er ist nichts desto minder daran gebunden.

(Také v tom případě kdyby někdo v záležitosti něco neznal, a byla mu na újmu právě tato jemu za vinu kladená neznalost, nemůže mu z tohoto důvodu tato okolost v rozporu se zákonem pomáhat , není proto o nic méně zákonem vázán.)

Doch mag zuweilen (zuweilen někdy, časem, občas, tu a tam, čas od času, chvílemi) gegen andere, nicht so wohl die unwisheit der gesätze, als der irrthum in Rechten (EROR IURIS) ohne Abbruch (Abbruch, přerušení, náhlé ukončení újma,) des gesetzes von billigkeits wegen zustatten kommen (zustatten kommen = prospět, být na prospěch, posloužit) wann hierdurch (hiedurch hierdurch = tím) einer des seinigen Verlustiget, und der andere ohne alle befugnis (Befugnis , dát, ponechat komu právo, oprávnění) bereicheret wird.

(Někdy vyjíměčně, na rozdíl od ostatních, není dobré, aby pro neznalost zákonů, pro omyl v právu aniž by došlo k porušení zákona pro rozpor se spravedlností, aby jeden své ztratil , a aby jiný, aniž by na to právo měl, by tím byl obohacen.)

Damahlen (damals = tehdy, tenkrát) hat theils ordentliche, Theils auserordentliche Rechtshülfe statt, wie seines orths erfolgen wird. Besonders wann jemand in verlust gerathet (geraten = dostat se ocitnout se, in verlust geraten = ztratit se), der wegen unkündigkeit der Rechte (des Lesens und schreibens unkundig = neznalý čtení a psaní, neumějící číst a psát, - negramotný) einer Begustigung durch die gesätze zu geniesen hat. (begünstigung geniessen = požívat výhody, mit podporu) Von strafen kan die unwisheit ebenfalls nicht entheben: ausser in besondern fällen, wie unweit Vorstehend (vorstehend = shora uvedený, předešlý) ethalten ist.

Um so weniger kan solche zur gültigkeit einer dem Gesetz zuwieder lauffenden handlung behülflich sein.

(Tam se má částečně řádná a částeně mimořádná právní pomoc poskytovat kde její potřeba podle svého místa nastala. Zvláště když se někdo dostal do těžkostí a pro nepochopitelnost práv nemá podporu zákonů. Neznalost zákona v trestních záležitostech nezbavuje podobným způsobem trestu; s výjimkou mimořádných případů jak je blíže shora uvedeno. Tím méně by mohlo býti chráněno nějaké, zákonu odporující, jednání .)

XII.

Die Gesetze betreffen (*betreffen=týkat se čeho*) nachgehende (nachgehen jít za kým, opožděný, zpožděný) und künftige Handlungen: auser es würde darinnen (*darinnen v tom, uvnitř, tam*) wegen der Vorgegangenen, oder annoch schwebenden (*Verhandlungen schweben noch=jednání není ještě skončeno*)- ausdrücklich Vorgesehen.

Doch wann etwas Vorgegangen wäre, was an sich Böses und unrecht ist, obschon es vorhin nicht ausdrücklich verboten gewesen; So kan eine dem Verbrechen gemässe Strafe gleichwohl (*gleichwohl = nicméně, přece*) verhänget werden (*strafe verhängen= uložit, určit trest*), weil das Böse zu aller Zeit strafbar ist. Es solle auch das Unternehmen von Unkräften erklärt werden, die weil einer üblen That keine Gültigkeit zugehen kan. (*zugehen = udít se.*)

Ebenes Massen (*Předcházející mírou, stejným měřítkem*) kan sich ein Gesetz wodurch ein Vorheriges (*vorherig-předchozí, předešlý, dřívější*) erklärt wird, auf Vergangene Fälle erstrecken; weil solche darunter (*darunter=pod tím, mezi to, mezi tím, níže*) begriffen und einverstanden gewesen.

Auch sind Vergangene Handlungen von Späteren Gesetzen nicht ausgenommen, wann daraus von Zeit zu Zeit neue Verbindungen entstehen; als in Ansehen (*ansehen = zřetel*), Laufender Zinsen, Nutzungen (*Nutzung výtěžek, využití, úpožitky, důchod*) und dergleichen, welcher wegen nach Maas der Zeit das Spätere Gesetz zu beobachten ist-

(Zákony týkající se opožděných a budoucích jednání: pokud by do nich nebyly předcházející, nebo ještě probíhající, výslovně předem zahrnuty.)

(Ale kdyby se přihodilo něco, co je samo o sobě špatné a nespravedlivé, ačkoliv nebylo předem výslovně zakázané; může se za zločin i v takovém případě uložit přiměřený trest, protože špatnost je v každé době trestná.)

(Za neplané má být prohlášeno také jednání, kterému pro zlý čin není možno přiznat platnost.)

(Podle stejného měřítka může zákon prohlásit, že předešlé se vztahuje na nedořešené případy, protože toto bylo mezitím pochopeno a vzato na vědomí.)

(Ale i kdyby minulé zákony nebyly pozdějšími zákony zrušeny, i kdyby z toho průběhem času vznikly nové spojitosti, jako vyhlížené běžné úroky, výsledky užívání a podobné, tyto podle míry času, pozdější zákon zachová.)

XIII.

Die Gesetze beharren (*beharen = trvat na čem, trvat na tom, setrvávat*) allwärts in ihrer Kraft und Wirkung in wie Lang nich die Umstände sich als (*als = ,když*) ändern, das die Verbindung des Gesetzes allgemein unbillig, (*unbillig = nespravedlivý, nesprávný, nerozumný*) die Befolgung (*befolgung = plnit zachovávat zákon*) durchaus

(*durchaus =naprosto,úplně, veskrze*) unmöglich, und die beobachtung (*beobachtung = zachovávání*) dem gemeinen wohl durchgehends (*durchgehends =vesměs, napořád, bez výjimky*) unnützlich oder behinderlich wird.

Ein solcher sich nicht leicht ergebender (*ergeben=dát,poskytovat,prokázat*),*přihodit se, udít se,*) algmeiner Abfall (*abfall = úbytek,zhoršení*) wäre uns zu anderweiter verfügung ungesaumt (*ungesäumt = bez prodlení*) behörig anzuzeigen . (*oznámit,udat*).

Da aber dergleichen etwas in einzellen fällen zu erfolgen (*erfolgen = nastat, díť*) scheinete,,behaltet das Gesetz (*gesetz = ustanovení*), dem ungeachtet seine wůrkung.

Auser das Wir in ansehen einer Person,Sach, oder Handlung etwas besonderes verordneten; oder das in dem gesetz selbstn unsere höchste

Willensmůynung dergleichen ausnahm vermůgen thäte. für allgemeinen können (*umět,znát,moci, být sto,*) die gesätze lediglich (*pouze,jen,jenom toliko*), durch andere Gesätze aufgehoben oder geänderet werden.

Und bleibet uns allerdings bevor :Die gesätze gůnzlich oder zum Theil zu ändern, und neůe gesätze nach umstständen vorzuschreiben.

(Zákony trvají nepřetržitě ve své síle a působnosti až dotě doby, než pokud se nezmění okolnosti,než se závaznost zákonů se nestane všeobecně nespravedlivá,než se plnění zákonů nestane naprosto nemožné, a pokud se pro zachování obecné prospěšnosti stanou bez výjimky nepoužitelné, nebo pokud by mohly překážet.

Takověto ,nikterak lehkoprokazatelné, všeobecné zhoršení, by nás okamžitě vedlo k rozsáhlým opatřením.

I kdyby se zdálo, že něci podobného může v jednotlivých případech nastat , zákon si bez ohledu na to, svoji působnost zachová.

Leda že bychom My v našem nazírání na osoby,na věci nebo na jednání, něco mimořádného nařídili, nebo bychom v samotném zákoně ,naší Nejvyšší vůlí, podobnou bohatou výjimku učinili.

Pro obecnou známost mohou být zákony pouze jinými zákony rušeny nebo měněny.A výlučně si pro sebe vyhrazujeme: V každém případě možnost dříve než:zákony úplně nebo částečně měnit, nové zákony podle okolností vydávat.)

XIV.

Zu den gesättzen gehören auch die Satzungen (STATUTA) so nur auf gewisse Land- oder ortschafte gerichtet seind;wann solche entweder unimittelbar (*bezprostředně, ihned, přímo*) von uns herkommen, oder ausdrücklich von uns bestättig worden.Ansonsten haben keine Satzungen in diesen Unseren Erbländen die kraft des Rechtens, und kan sich niemand eines Satzungs=recht in dem geringsten anmassen.(*osobovat si,opovázit se,troufat si*)

(K zákonům patří také nařízení (STATUTA), mířící na určité země, nebo území, kde tyto vycházejí přímo od nás, nebo jsou námi výslovně potvrzeny.)

(V opačném případě nemá žádné takové nařízení, v těchto našich dědičných zemích, sílu práva a nikdo se nesmí opovážit ani v nejmenším si přisvojovat právo nařizovací.)

Wann jedoch nachgesetzten obrigkeiten, gerichten, gemeinden Vorsteheren, oder Mitteln, von uns verliehen, oder verstattet ist, satzungen schlüsse, ordnungen, und andere geziemende (*geziemen sich = slušet se, náležet, geziemend=slušný,náležitý,přiměřený*) Einrichtunghen zu handhabung (*das Gesetz handhaben= provádět zákon,výkonspravedlností.*) ihrer gerechtsamen, zu ausübung ihres Amts, zu Beförderung des vorgesetzten Endzweks, zu einhalt (*k spnění povinností, k dodržován závazků*) ihrer untergebenen (*poddaným,podřízeným*), und zu darnach richtung ihrer mit=glieder zu machen.so mögen sie sich dergleichen Vorrechts nach der Verleihung, und ihres Amts erforderuns ohne abbruch Unserer Gesätze gebrauchen, feste Hand über die Befolgung halten, und widriges begoinen abstellen.*Wannseit =ode kdy,wann bis=dokdy,dann und wann=někdy ,časemWann immer=kdykoliv,v kteroukoliv dobu*

(Kdyby však přece byly příslušné vrchnosti,soudům, obcím, představeným, námi propůjčeny prostředky, nebo bylo dovoleno, aby měly ve své moci stanovy, klíče,řády a jiné podobně vhodné pomůcky, které potřebují k výkonu svého úřadu, na podporu předpokládaného výsledného účelu, aby tak mohli učiniti, k plnění povinností jejich podřízených a následně k naznačení směřování jejich členů, mohou na základě stejné výsady,na základě pověření a podle požadavků svého úřadu aniž by porušili naše zákony pevnou rukou dbáti na jejich dodržování a počínající záporny mohli odstavovati.)

Doch wird hierdurch kein gemeines (*=obecný,společný*) Recht eingeführet,sondern nur der Von uns verliehene (*=propůjčená.udělená*) gewalt nach Nothdurfft (*tělesná potřeba,nezbytná nutnost*) ausgeübet. Uns allerdings (*allerdings = zjistě,arcize,obšem*) Vorbehaltlich (*vorbehaltlich = s výhradou*): da wir in eben (*=právě*) dergleichen(*=derglichen= takový,podobný,jaký,*) etwas anderes anzuordnen Befindeten (*befinden=shledávat být,nalézat se.*)

Wann aber(*=ale když*) ohne unserer Verleihung (*=propůjčení,udělení*) grössere oder klinere gemeinden so viel eines jeden Person, und einer Sache anbetrift (*Anbetreffen týkat se čeho,was mich anbetrifft co se mne týká,pokud jde o mne*), zu gewisser Beobachtung sich untereinander selbstwillig vergleichen; so entstehet zwar für die ganze gemeinde kein Recht daraus.

Doch da etwas rechtliches (*rechtlich =právní,poctivý,řádný správný*) und nach unseren gesätzen zulässiges in einer gemeinde gegen einander verglichen, und zugesaget worden, ist jeder ins besondere dergleichen ehrbare (*ehrbar =počestný,poctivý;ein ehrbare Bürger,eine e- Jungffirfau*) Vergleichung (*Vergleichung =urovnání, narovnění, smír*) und Zusage (*zusage = přívěd', příslib; ich habe eine feste zusage von ihm=najisto, ssvatosvatě mi to slíbil*) aus eigener verwilligung (*willig = ochotný,úslužný svolný; willigen = souhlasit, projevit ochotu;willigkeit =dobrá vůle, ochota.*) zu erfüllen schuldig, und kan hierzu gerichtlich angehalten werden.Widerwillen (*widerville= nepřekonaelnost,*

nevůle, averze, hnus, odpor widwrrwillig= s nechutí, s nevolí.) aber soll niemand zu dergleichen Verbindung genöthiget werden (nötigen =vybízet, nutit)

(Nebylo-li však tímto zavedeno obecně závazné právo nýbrž propůjčena jenom pouhá moc, budíž za této situaci užívána jen v nutném případě .

Ale když bez našeho propůjčení, by se velké nebo malé obce, v záležitostech týkajících se jedince nebo nějaké věci, vzájemně mezi sebou dohodly na dodržování nějakého dobrovolně dojednaného postupu, tím sice nevytvoří pro celou obec závazné právo, ale v případě, že by něco řádného a podle našich zákonů přípustného bylo tu v obci vzájemně dohodnuto a přislíbeno, je každý povinný dobrovolně mimořádné, vzájemně poctivé závazky nebo přípovědě ochotně plniti a v opačném případě může býti k tomu soudně přinucen. Ale nikdo nemá býti proti své vůli k takovým závazkům vybízen.)

XV.

Zu denen Gesätzen gehören nicht minder (minder =méně) die sondererleihungen =propůjčení, udělení fröyheiten und Begnadungen udělení milosti, obdařit milostí) (PRIVILEGIA) als welche ebenfals (=rovněž, také) die Kraft und Wirkung eines Gesetzes haben.

Dann ob sie wohl in ansehung der Personen und Sachen, die darmit begabet werden, nur ein besonderes Recht zu gunsten derselben enthalten mithin Einzelnen und sonderheitlich seind;

So seind sie doch in demo allgemein und allverbindlich: das niemand dargegen thun und den genus einer verliehenen freyheit behindern solle.

Es seind daher die Verleihungen, freyheiten, und Begnadungen ebenfals eine wirkung des Gesetzgebigen höchsten Gewalt, mithin (=a proto, a tak, pročez) uns allein die Ertheilung deselben vorbehalten.

Zákonům obvykle nepatří udělování svobod a milostí, i kdyby měly rovněž sílu a účinnost zákona.

Potom kdyby byly ve vztahu osob a věci takto obdařené zvláštním právem sloužícím pouze jím samotným , necht' je právem vyjimečným a zvláštním.

Necht' jsou pouze v takovém rozsahu obecně a pro každého právně závazné, aby nikdo nemohl proti tomu nic podnikati a nemohl tak brániti rozkoši udělené svobody. Udělená vyznamenání, svobody a milosti mají rovněž sílu nejvyšší zákonodárné moci a proto si jedině My vyhrazujeme výsadní právo je udělovati.)

XVI.

Alle Verleihungen und freyheiten sind entweder persönlich (PERSONALIA) oder Sach (=věcný) und dinglich (zjednaný,najatý) (REALIA) dann (dann=pak,potom,)die von Beyderley art etwas auf sich haben,(es hat etwas auf sich= má to něco do sebe,něcom na tom je) zu ein oder der anderen gattung (Gattung =druh) gehörig sind .

Also sind persönliche freyheiten, welche einzelnen Personen in Ansehung ihres Verdinst, Eigenschaft,oder anderer Umstände verleyhen sind.

Und hierzu gehören auch jene, so einer gewissen gattung (=rod,druh) der Personen , oder auch Gemeinden, und Mitteln zu jedwedens (jedweder =každý,jakýkoliv,) genus (genus =požívání,požití,požitek,užívání) ertheilet werden.

Dann (dann =potom,později,tehdy,) derley (derlei = takový,podobný,toho druhu) Verleihungen (údělení,propůjčení) sind nur auf die Personen gerichtet, wann schon der genus an einer Sach Bestunde.

Sächliche oder Dingliche Freyheiten hingegen (= proti tomu) sind, welche gewissen orthen, gründen, oder anderen Sachen verliehen werden.

Und hierzu gehören jene; so Mitteln, und gemeinden zu gesamten genus,wie auch gewissen Ämtern, und Würden, Betrieb und Gewerben (= živnosti).nicht minder gewissen in Rechten befreiten (befreit = osvobozený,zbavený,jetzt können wir befreit aufatmen) Handlungen und Geschöften,oder wieder gewisse nachtheilige Thaten ertheilet werden.

Dann derley (-takový,podobný,toho druhu) Verleihungen sind auf die sachen selbst gerichtet, obwohl der Genus bey den Personen ist.

(Všechna vyznamenání a svobody necht' jsou bud' osobní (PERSONALIA)nebo věcné a objektivní (REALIA) a potom ta, která mají z každého něco, patří do jiného skupiny.

Teda necht' jsou udělovány osobní svobody s ohledem na zásluhy jednotlivých osob s ohledem na jejich vlastnosti, nebo na jiné okolnosti.

Později podobná vyznamenání necht' se propůjčí osobám až potom,co se již užítek na věci projeví.

Konkretní nebo věcné svobody jsou naproti tomu ty, které jsou určeny jistým úřadům, hodnotám,podnikům a živnostem nebo jiným věcem.

K tomu patří tyto ; jako na příklad prostředky obcím k společnému užítku,jakož i také určitým úřadům, hodnotě, podniky a živnosti, neméně určitá v právu zbavených jednání a obchodů ,nebo jistým záporným na újmu poskytnutým činům,

Potom necht' jsou vyznamenání podobného druhu nasměřována na věci samostatně posouzené, i když je užítek u osob .)

XVII.

Ersterer Gattung können über die in der Verleihung enthaltene Personen nicht erstrecken werden .(sich erstrecken =týkat se čeho,vztahovat s nač).

Letzterer gattung hingegen erstrecken sich nach unterschied auf die Besitzere der Sachen,Nachkömliche in den gemeinden und Mitteln,

Nachfolgere in amt und wörden, gleichen Betriebs- und Gewerbsgenossen, und endlich auf jene die das bestreyte geschäft, Handlung, oder nachtheilige That mit- angehet, als Erben, einzele Rechtsfolgere Bürgen.

Welcher wegen auf den Inhalt der Verleihung und auf die Eigenschaft des Verlehnenen zusehen ist. Und von den letzten seines orths ein mehreres erfolgen wird.

(Ta vyznamenání zahrnutá do prvního druhu, týkající se osob, nemohou být rozšiřována.

Ta vyznamenání posledního druhu, se vztahují naopak, na držitele statků, na potomky v obcích a statcích, na nástupce v úřadech a hodnostech, v stejných podnikových a řemeslných společenstvech a konečně na ty, kteří se sporným obchodem, jednáním, nebo se škodlivý skutkem mají něco společného nebo se jich týká, jako dědičové jednotlivě za právní následky ručí.

Z tohoto důvodu je nutno přihlédnout na to, za co bylo uděleno, na náplň uděleného vyznamenání a na charakter vyznamenání. A u posledního jeho místa se přihodí leccos).

XVIII.

Es kommet auch daran an: ob eine Verleihung oder freyheit Vorbey gehend (TRANSIENS) oder für daurend seye? (PERMANENS).

Vorbeygehend ist: deren würcung nur auf einen gewissen Fall zureichet (*zureichen = postačit, dostačovat*); als da jemanden etwas zu thun, oder zu erlangen Bewilliget wird, was ihm sonst nach den Rechten nicht gestattet wäre oder da jemanden etwas erlassen wird, wozu er sonst durch das Recht gebunden wäre.

Dieses ist eigentlich eine Nachlassung (*= prominutí, oslabení, zanedbání, uvolnění, povolení*) des Rechts (DISPENSATIO) aus besonderer Gnade; und Vergünstigung, so nur auf einmaligen (*jednou se vyskytující, jednorázový*) genus (= *požitek, užití*) gerichtet ist, nichthin von selbesten aufhöret, als bald das selbe geschehen, oder vorbey gegangen ist, in ansehung (*ansehung dessen = vzhledem k tomu*) wessen (*wessen = z čeho, koho, či*) die Gnade verliehen worden, (*verleihen = udělit, propůjčit*)

Für daurend Hingegen ist, welche ein Längere Dauer und mehrfälligen gebrauch in sich begreifet, entweder auf gewisse Zeit, oder auf allstätts.

(Záleží na tom: zda je vyznamenání nebo svoboda pouze dočasná (TRANSIENS) nebo zda je určena na delší čas (PERMANENS).

Dočasné je to:, jehož účinek působí pouze na jeden určitý případ, když byl někomu udělen souhlas k tomu, aby mohl něco podniknout nebo něco vyžadovat, co by mu jinak podle platných zákonů nebylo dovoleno, nebo když bylo někomu něco odpuštěno, čím by jinak byl zákonem vázán.

To je vlastně oslabení práva (DISPENSATIO) ze zvláštní milosti; a je upřednostněným zaměřeným pouze na jednu se poskytující užitek.nezanikne však samo , pokud brzo nenastane totéž, nebo nezmizí to, vzhledem k čemu byla milost udělena.

Dlohodobé je naproti tomu to, které je uděleno na delší čas nebo které v sobě obsahuje vícenásobné užívání po určitou dobu, nebo trvá na věčné časy.)

XIX.

Welche (welcher, welche welchs který, která, které) Verleihungen (=udělenípropůjčení, výhody, zvýhodnění) oder freyheiten ,unvergänglichlichen (unvergänglich =nepomíjející, trvalý) dingen (Ding=záležitost) oder Sachen ohne Bestimmung einer gewissen Zeit verleihen werden, seind immerwährend (PERPETUA)

Also auch dijenige ,so einer Gattung der Personen, oder einer Gemeinde, oder einem Amt, und Würde, und dergleichen, was beharrlich ist, (beharrlich = vytrvalý, neochabující, neústupný) ertheilet werde.

(Která zvýhodnění nebo svobody ,nepomíjející povahy, nebo věci bez stanovení času trváí, ta jsou ustavičně trvalými (PERPETUA).

Také ta, která budou udělována nějakému druhu osob, nebo nějaké obci, nebo nějakému úřadu a hodnosti, a stejným, která jsou trvalá.)

Welche hingegen auf einzele oder nur gewisse Personen lauten, (lauten =znít, být na někoho psán, seine Bottschaft lautet angenehm jeho zpráva zní slibně, je nadějná, dass lautet schon besser to už zní lépe. Nachrichten lauten nicht günstig zprávy nejsou příznivé. Rechnung lautet auf deinen Namen účet zní na (je psán) na tvé jméno.) oder worinen (= v čem) eine Gewisse Zeit bestimmt ist, oder die auf Wohlgefallen (wohlgefallen= záliba, zalíbení.) seillen (připoutat se, přivázat) seind, wann sie schon eine Sache selbst oder eine Gemeinde, oder sonst etwas beharrliches (beharren=setrvat na čem, beharrlich vytrvalý, Beharrlichkeit vytrvalost) betrefeten, seind nur zeittlich (TEMPORALIA) und können weder auf mehrere Personen, weder auf Längere Zeit erstreckt werden.

(Které jsou naproti tomu udělované jednotlivým osobám nebo jenom jistým osobnostem, nebo je v nich stanovena určitá doba, nebo jsou spoutány s určitými zálibami týkajících se nějaké samotné věci nebo obce, nebo něčeho neochabujícího , jsou pouze dočasné (TEMPORALIA) a nebudou se moci vztahovat ani na více osob ani na delší čas.)

XX.

Wann demnach Zweyffel (Zweifel= pochyba, pochybnost, ausser alleim Zeiffel nade vši pochybnost) vorfallet: (vorfallen= padnout co před tím, přihodit se udát se was ist da vorgefallen co se stalo, es ist nichts Besonderes vorgefallen nic zvláštního se nestalo): ob ein oder die andere Veleihung Persönlich, oder Sächlich ?ob Zietlich, oder immerwährend seye? So ist

förderest (=především) auf den Inhalt der Verleihung, und wann solcher nicht genügend, auf die Eigenschaft des Verleihenen zu sehen.

(Kdyby následkom toho vyvstala pochybnost: zda je správné jedno nebo druhé vyznamenání, zda osobně, zda věčně? ,zda je dočasné nebo na věčné časy? je nutno především přihlížet na obsah vyznamenání, a kdyby ani to nestačilo, na vlastnosti vyznamenaného).

Bestehet das verliehene in blosser (*blösse= nahota, slabina, slabá stránka*, *Gunst (=přízeň, prospěch, nadřování, protěžování)*) und Gnade, und ist weder den Rechten zu wider, weder den Landesfürstlichen gerechtsamen zu Abbruch, weder jemanden dritten beschwerlich, so mag ein solche freyheit gestalter Dingen für Sachlich und immerwährend gehalten werden,

(Kdyby spočívá udělené vyznamenání na holém nadřování a pouhé milosti, a není v rozporu s právy, ani nenarušuje zemskou spravedlnost , a není nijakému třetímu na obtíž, mělo by se takto udělené vyznamenání považovat za věčné a trvalé.)

Ist es hingegen denen Rechten zuwieder (= *odporující, v rozporu s čím, das ist dem Befehl, dem Gesetze zuwider*) denen Landes-fürstlichen Gerechtsamen zu abbruch, einem dritten zu mercklicher Beschwernis , und Nachtheil , so mus die Verleihung für persöhnlich, und Zeitwiehrig geachtet, und so gestalt die Gunst verweiteret; Ungunst und Nachtheil beschrenket werden.

(Kdyby naproti tomu, rozpor s těmito právy škodil zemské spravedlnosti, třetím osobám by tím přispíval ke znatelným svízelm a nevýhodám, musí se u osobního a časového vyznamenání dbát na to, aby přízeň rozšiřovalo nevýhody omezovalo.)

XXI.

Überhaupt seind alle Verleihungen und Freyheiten nach dem Buchstaben zunehmen.

Obwohlen Wir auch die ertheilende Gnaden in voller Maas verstanden, und nicht eingeschrenket wissen wollen, so ist doch über den wörtlichen Ausdruck keine Ausdeutung (*=výklad, inrpretace*) zu machen, welche unseren Landes fürstlichen Gerechtsamen entgegen wäre.

Es sollen ferner die Verleihungen und Freyheiten jederzeit also verstanden werden: damit von unseren gesätzen, und diesem allgemeinen Recht am allerwenigsten; als es mit deren würkung bestehen kan, abgegangen werde.

Endlich seind sie in allwege auf das genaust, und eingeschrenkeste zunehmen, als bald sie zu Nachtheil eines dritten, und zu abbruch dessen gerechtigkeit gereichen.

(Všeobecně je třeba všechna vyznamenání a svobody přijímat do písmene.

Protože jsme také udělené milosti chápali v plné šíři a nechtěli jsme je vidět omezované, má se proto provádět jejich výklad slovními výrazy tak aby neodporoval naší vrchnostenské spravedlnosti.

Mimoto mají vyznamenání a svobody býti v každé době chápáné v plné šíři tak, aby se s našimi zákony a všeobecným právem co nejméně rozcházel; když s jejich účinností mohou obstát.

Konečně ať jsou po všech stránkách co nejpodrobněji zkoumány a co nejomezeněji přijímány tak, aby nemohly sloužit k nevýhodě třetího ani ke škodě jeho práv.)

XXII.

Wann durch unwahrhafte Anführung (*citování*) OBREPTIONEM (*obroptio = podvodné získání nějaké výhody*) oder Verschweigung der Wahrheit SUBREPTIONEM (*Istí*), oder sonst durch hinterlistiges (*hinterlistig = lstivý, úskočný, zákeřný*) Anbringen (*anbringen = přidělat, zasadit, umístit, udat, uplatnit*) etwas von uns erschliehen worden, kan das Verleihene niemanden fürtragen.

(Když na základě podvodným způsobem získané výhody, nebo na základě nepravdivého líčení OBREPTIONEM, nebo pomocí zamlčené pravdy SUBREPTIONEM (Istí), nebo na základě jiného zákeřného dožadování, bylo něco uplatněno, nemůže udělené, nikomu býti převedeno.

Und ist sich in solchen Fall darüber aufzuhalten nicht nöthig : (*afhalten = sich über etw aufzuhalten = pohoršovat se nad čím, pozastavovat se*) : Ob an der Verleihung die end oder andere Beweg' = ursache ermangle ? (*ermangeln = mir ermangel es an etw, ich ermngle einer Sache nedostává se mi čeho, chybí mi co, es an etwas, an nichts ermangeln lassen opominot co, neopomenout nic*)

Und ob wir das verliehene bey wahrnehmung (*Wahrnehmung = vnímání, vněm, počínek*) des ungrunds gleichwohlen also, (*also = tedy, tudíž, tak, takto, takhle to je, tak tomu je*) oder anderest, oder gar nicht verleihen hätten ? Dann (*dann = pak, potom, nur wann jen tehdy, dann und wann občas*) dieses alles bey uns beruhet, und niemand darüber zu erkennen vermag. (*erkennen = poznat, uznat, odsoudit k*)

(A není nutno se v takových případech se zdržovat tím : Zda na udělení odměny chybí konečná nebo jiná pohnutka?

A zda jsme MY neměli ono udělené, při zkoumání jeho důvodnosti, takto, nebo jinak postupovati, nebo zda jsme měli vůbec něco udělovati ? Potom toto všechno spočívá na nás a nikdo jiný nemá právo to posuzovat.)

Genug : (*genug = dost, dosti*) wann die Umstände sich nicht also Befinden, wie sie vorgebracht, und in der Verleihung darauf gesehen worden. Dann es geziemet sich (= *sluší, patří*) dass ohne Rückhalt, oder Zweydeutigkeit um unsere Begnadigen angehalten werde.

Es versteht sich aber allerdings von Umständen die zu der Hauptsach gehören: dann nicht um jede sich etwan (*etwa = asi, snad, možná*) also nicht befindende Kleinigkeit jemanden der Genus der erworbenen freyheit zu benehmen ist.

(Dost: Kdyby se nenašly důvody, jak byly předestřeny, a při udělování bylo na ně přihlédnuto, potom se sluší, abychom se nepokrytě a nedvojsmyslně naší milosti přidržovali .

Ale ovšem záleží na okolnostech které patří k podstatným: aby potom pro každou maličkost, která by se možná mohla vyskytnout, nebyl nikomu odebrán užitek získané svobody.)

XXIII.

Eben (=*právě proto*) also wollen wir, das jenes, was von uns in gerechtigkeits Sachen verleihen oder sonst auf anlangen (*anlanghen = dostat se kam, týkat se*) erlassen wird keine gültigkeit haben, wann wir hierzu durch unwahres anbringen, oder unterdruckung der wahrheit bewogen worden.

Wir wolen auch das es dafür (*dafür = za to, pro to, o to*) gehalten, und angesehen werde, alsbald (= *ihned, okamité*) Wir etwas, so diesem allgemeinen Recht oder unseren hinkünftigen Satzungen zu wieder ist, verleihen oder geordnet haben sollen.

Und gestatten solchenfalls unseren nachgesezen Rechts-Stellen geziemende (*geziemend = slušný, náležitý, přiměřený*) vorstellung zu thun, und zur fürschrerung nähere befehle anzubitten.

Es wäre dann: dass dieselbe von unserer gnädigsten wissenschaft, und solchfällig-höchsten Willen genungsam (*dosti,*) unterrichtet wären; wo ohne rückfrage für zugehen ist. (*zugehen = zavřít se, dem ende zugehen blížít se konci. Dem ende zugehen končit se, chýlít se, blížít se ku konci*)

(Právě proto si přejeme, aby to co bylo námi v právních záležitostech uděleno, nebo na naléhání prominuto,, neplatilo v případě že bychom k tomu byli pohnuti nepravdivým udáním, nebo potlačením pravdy.

Také si přejeme, aby bylo na tom trváno, a přihlíženo jakmile My jsme něco, tak odporující všeobecnému právu nebo budoucím ustanovením, měli udělití nebo naříditi.

A povolujeme v těchto případech naším příslušným právním institucím si učinit příslušný názor, a pro zakročení nabídnout bližší rozkazy.

To by bylo v případě: že by tyto z našeho nejmilostivějšího poznání a z něho vyšlého nejvyššího projevu vůle byly dostatečně poučené, kdy se má bez zpětných otázek dojít ke konci.)

Und den Rechten

XXIV.

Die Verleihungen ,die Freyheiten, und Begnadungen erlöschen auf mehrerley Art.

Mit absterben der Personen, denen sie verleihen:es wäre dann, dass die Erben darinnen begriffen wären.

Mit Ausgang der Bestimmten Zeit, oder Ermanglung (*nedostatek*) der beygefügtens Bedinguns.

Mit abänderung der Eigenschaft, um welcher willen sie einer Person, oder Sach verleihen worden.

Mit gänzlicher Auflösung einer Gemeinde, so dass Niemand in solcher mehr übrig wäre.

Mit Untergang der Sachen,oder derselben Zerstörung , wann zur wiederherstellung ein Hofnung ist.

Und wann endlich die Umstände sich also ändern,dass dergleichen Freyheit unbillig, anderen unerträglich, und der gemeinen wohlfahret behinderlich wäre.

Zu weilen wird die würckung einer verleihenen freyheit nur in so weit behemmet, als es wieder eine eben also, oder stärker befreyte Person, oder sache zu thun ist, Allwo nach umständen die ältere oder stärkere verleihung den vorzug hat.

*(Vyznamenání, svobody a milosti vyhasínají mnohými způsoby:
Vymřením osob, kterým byly uděleny,to by bylo v případě do toho zahrnutých dědičí.*

*Uplynutím určené doby, nebo zánikem příslušných podmínek.
Změnou vlastností, pro které bylo osobě, nebo věci bylo propůjčeno.
Naprostým zánikem obce,v takovém rozsahu, že z ní již nikdo nezbyvá.
Zánikem věci,nebo jejím zničením,pokud není naděje na jejich znovuvytvoření.*

A konečně,kdyby se změnilly okolnosti tak,že by se podobné svobody staly nespravedlivé, jiné neúnosné, a kdyby ohrožovaly obecné blaho.

Někdy bude účinnost některé udělené svobody jenom v takovém rozsahu přibrzděná v jakém by se mělo postupovat proti právě tak nebo ještě více osvobozené osobě nebo věci.Vždy , podle okolností, má starší nebo významnější udělení, přednost.)

XXV.

Es kann auch ein Jeglicher sich seines Vorrechts und verleihener Freyheit freywillig begeben, ausser es gereichete die Begebung zu Nachtheil iner Gemeinde , Stands oder Würde, oder eines dritten.

Nicht minder kan einer derslben ohne=,oder wieder= willen verlustiget werden, durch nicht-gebrauch,unbehörigen gebrauch, oder Misbrauch.

Wo jedoch jene Freyheiten,deren sich zu gebrauchen in bloser (=pouhý,čirý) Willkür (=libovůle,svévole,vůle,násilí) beruhet, und die niemanden nachtheilig seind, durch blosen ungebrauch nicht verlohren werden.

Die aber gemein-oder sonderheitlich jemanden Beschweram fallen, und in der Befugnis etwas zu Thun, oder zu fordern bestehet, seind bey nicht gebrauch/: da hierzu die Gelegeneit gewesen/: der dar wieder (*dawider proti tomu*) Verjährung unterworfen.

Welche hingegen in enthebung von einer Beschwerde, und so mit in der Befugnis in der hoffnung etwas nicht zu thun, oder nicht zu entrichten (*entrichten = zaplatit, odvádět*) bestehen,(*bestehen = ;být,existovat; trvat, ,skládat se z něčeho*) deren wird sich durch freywillige, und unvorbehaltliche unterziehung ohne weitere Verjährung begeben .

(Každý se může zřici své výsady a může se dobrovolně vzdát své sobě propůjčené svobody,pokud by tak neučinil v neprospěch obce,stavu , hodnosti,nebo na škodu třetího).

Neméně může tentýž být bez= nebo proti= své vůli ochuzen neužíváním, neoprávněným používáním nebo zneužíváním.

Kde však tato svoboda, spočívající na pouhé libovůli, a nikoho nepoškodí, nechť se prostým nepoužíváním neztratí.

Ta která někomu obecně nebo zvláště připadá těžká, a která pozůstává z oprávnění něco konat, nebo něco žádat, nechť při neužívání /byla-li k tomu příležitost / bude znovu zatížena promlčením.

Která naproti tomu pozůstává ve zbavení se nějakého obvinění, a tak z oprávnění něco nekonat , nebo neodvádět, toho dosáhe dobrovolným a bezvýhradným podřízením , bez dalšího promlčení.)

Ausser es hätte der jenige,welcher sich so gestalt einer Beschwerde unterzogen, nicht Macht und Gewalt gehabt, sich der dagegen zugestandenenen freyheit zu begeben.

Mehr kan wegen unnbehörigen Gebrauch oder Missbrauch die verleihene Freyheit wieder Benommen werden.

Es stehet auch bey Uns die Verleihungen, und Freyheiten, so auf Wohlgefallen gerichtet seind , oder sonst in blosser Vergünstigung und Gnade bestehen, nach Befinden hin wiederum aufzuheben.

(Ledaže by se ten,který se takto podrobil nějaké stížnosti, neměl sílu a moc, se proti tomu přiznané svobody se vzdát.

Více může být , pro nepatřící užívání nebo zneužívání, udělená svoboda znovu odňata.

Je-li na Nás udělování , a svobody , i zaměřené tak na zálibu , nebo jinak spočívající na pouhém zvláštním zvýhodnění a na milosti , je na Nás je podla mínění znovu odejmouti.)

XXVI.

Umb da mit die Verleihungen , und Freyheiten durch Zeitalter, und andere Umstände nicht erlöschen, und um damit auch die Erinnerung der ursprünglichen Verleihung erneüeret werde, pflegen und müssen dieselbe zu weilen erfrischet, und bestättiget werden.

Die Nothwendigkeit ist damahlen allgemein: wann bey jeweiliger Veränderung der Landesherrschaft geboten wird:das alle Privilegien ,Verleihungen, (CONSEPSIONES), Ausnehmungen, (EXEMTIONES) Gnaden, und Freyheiten, ausser jenen die ihrer Eigenschaft nachunveränderlich seind, und gemeinlich ausgenommen zu werden pflegen, höchsten Orts zur Bestättigung eingereicht werden sollen.

Welchenfalls, da binnen anberaumter Zeit es nicht befolget, und die Bestättigung nicht angesuchet, oder nicht erhalten worden, dieselbe eben darumen, für erloschen,und aufgehoben zu halten, und von aller nachachtung entbindlich seind.

Sonderheitliche Nothwendigkeit ereignet sich damahlen :Wann in der Verleihung die Bestättigung von Zeit zu Zeit , oder bey Abänderung deren in Bestreyten werden und Ämtern bestehenden, oder bestreyte Sachen besitzenden Personen Vorbehalten ist.

Es kann auch, da es Jemanden zu verfallenden Beweis, und unbehinderlichen Genuss der ihme verleihenen Freyheit, daran gelegen ist, ein solche erneuer und Bestättigung zu allen Zeiten bey Uns behörig angesuchet werden.

(Aby se udělená vyznamenání, a svobody plynutím doby a jinými okolnostmi nevytratily a aby byla také obnovena památka původního propůjčení musí být stále osvěžovány a potvrzovány.

Nezbytnost je někdy všeobecná: proto je u právě probíhající změny zeměpanské vrchnosti radno: všechna privilegia,propůjčení ,výjimky, milosti a svobody , mimo těch které svými vlastnostmi platí za nezměnitelné a obecně vyhrazené,je radno předložit nejvyšším místům na potvrzení.

V případě,že to v průběhu vytyčené doby nebylo uposlechnuto, a potvrzení nebylo vyžadováno, nebo pokud nebylo uděleno, právě v takovém případě, nutno z těchto důvodu je považovati za vyhaslé a za zrušené, a vsí další pozornosti zbavené.)

K mimořádné události dojde v případě:Kdyby v uděleném propůjčení,nebo v potvrzení, čas od času nebo při změnách byly

příslušnými úřady zpochybněny sporem, nebo výhradami osob, které sporné věci mají v držbě.

Také, došlo-li dříve u někoho k předčasnému propadnutí důkazu, a tím k zániku nerušeného užívání udělené svobody, je možno se domáhati obnovení uznání a požadovati potvrzení jejího trvání na věčné časy, a to u NÁS, věcně příslušných.)

XXVII.

Wann um in einem oder dem anderen Fall die Bestätigung einer Freyheit und verleihenen Besonderen Rechts von UNS angesuchet, und ertheilet wird, so seind Wir /: gleich wie eben bey neuen Verleihungen:/ niemahlen gemeinet, auf andere weyse zu willfahren, (= *svolit, přivolit, vyhobvět, vyslyšet prosbu, být komu po vůli*) als unabbrüchig unseren Höchsten Gerechtsamen, und der etwan ehebenor einem Dritten zustehenden Gerechtigkeit.

Eben so wenig seind WIR gesinnet (*sinnen, zamýšl et, hodlat učinit*), bereits erloschene Freyheiten, und die ausser Besitz, und Übung, oder von anderen ansprühig seind, oder unseren Gesätzen, Verfass und Ordnungen zu wieder lauten, neu zu vertheilen, oder bestättigen.

Es solle demnach die von denen Ansuchenden (*ansucher=žadate / Ansuchen žádost, petice,- eine ASaAuf Behörde richten podat žádost úřadu, über ihr Ansuchen na vaši žádost*) ,erhaltende Bestätigung ihrer Freyheiten nur dahin genommen, und gedeitet werden (*gedeihen=prospívat.*): als viel sie in deren ruhigen Besitz und Übung (*übung in etwas haben =být něčem dovedný, zručný, zběhlý*), auch ohne Anspruch seind, und in soweit selbe denen mittels ergangenen Landes=Satz=und Ordnungen nicht entgegen lauften. Anbay useren Landes fürsterlichen Rechten, und Gerechtigkeiten unvorgreiflich (*unvorgreiflich = nepředbíhavý, nepředbíhající, nezavazující do budoucnosti*) und unschädlich.

Wann Wir jedoch aus Landes=fürstlicher Machts=vollkommenheit (*Vollkommenheit = důkladnost, úplnost, dokonalost výsostná moc*) und Rechten wissen, etwas bestättigen, und es der Gestalt (*dergestalt přisl., tak, takto, „takovým způsobem tou měrou*) in der Bestätigung ausdrucken, so bekommet er neüe Kraft, und Wirkung, wann es gleich vorhin erloschen wäre. (*erlöschen = vyhasnout, zhasnout, pomínout, zaniknout die Frist isterloschen- lhůta přesla, vypršela*)

(Kdyby v některém případě bylo od nás požadováno potvrzení některé svobody a udělení mimořádného práva, a kdyby skutečně uděleno bylo /přesně tak jako u nově udělovaných/ nikdy to nemá být považováno za vyslyšení jiné prosby než jako výsledek naší nezlomené touhy po nejvyšší spravedlivosti, a ne jako poskytnutí třetímu patřící spravedlnosti.)

(Právě tak málo hodláme nyní vyhaslé svobody, i ty mimo držbu a užívání, nebo ty, které jsou odvozené od jiných nároků, nebo ty vycházejících z našich zákonů, z naší ústavy a z našich pořádků, opětovně vyhlášovati, znovu rozdávatí nebo potvrzovati.)

(Podle toho má požadované, nyní udělené potvrzení jejich svobod, býti jen tak chápáné a takovým způsobem užívané: v jakém rozsahu by bez vynárokování byly i tak v jejich řádné držbě a užívání a jak dalece by nepředbílaly a nepoškozovaly vydané zemské zásady a pořádky.)

(Když však MY ze zeměpanské zemské nejvyšší moci a po řádné úvaze něco potvrdíme, a takovým způsobem to ve vystaveném potvrzení projevíme, získává to v takovém případě novou sílu a novou účinnost, i kdyby zrovna předtím byla již vyhaslá.)

Von den Gewohnheiten

XXVIII.

Die Gesätze enthalten den ausdrücklichen Landes-fürstlichen Willen, doch kan auch stillschweigend ein Recht erwachsen durch die Gewohnheiten, welches man das unbeschriebene oder gewohnheitliche Recht nennet (IUS CONSUEUDINARIUM) und in stillschweigend Landesfürstlicher Verwilligung bestehet.

Immassen zu alten Recht der Landes-fürstliche Wille erforderlich ist, welcher nicht mindere Kraft und Würkung hat, wann solcher von sonsten genügend abgenomemn wird, als da derselbe ausdrücklich erkläret ist.

Ein allgemeine Langwiehrig gleichförmige Beobachtung, deutet den stillschweigend Landes fürstlichen Willen, wann nicht durch klare Gesätze das wiederstiel erhaltet.

Sie wird dahero billig nach weiter erfolgenden Maasreglen als eine allgemeine Gewohnheit (CONSVETUDO UNIVERSALIS) für Recht gehalten, in wie lang von unseren höchsten Gewalt kein anderes geordnet wird.

Würde aber nicht eines ländig-allgemein sondern nur hier und da etwas in gleichförmigen Gebrauch und Übung kommen; kan solche besondere Gewohnheit (PARTICULARIS) kein Kraft des Rechtens haben, dann das Recht uns allgemein, und durgängig sein (*durchgängig =obecně platý, bezvýjimečný*).

(Zákony obsahují výslovnou zeměpanskou vůli, přesto však mohou také přerůst mlčky do zákona prostřednictvím zvyků, což nazýváme nepsaným nebo také zvykovým právem (IUS CONSUEUDINARIUM.) a mlčky se mu dostává zeměpanského uznání.)

(Vzhledem ke starému právu je žádoucí zeměpanská vůle, která nemá menší sílu a menší působnost, když bude ostatními dostatečně přijatá, když bude ve stejném rozsahu výslovně vyhlášena.)

Všeobecné a po dlouhou dobu trvající uznávání, znamená mlčky projevenou platnou zeměpanskou knížecí vůli, pokud nebude jasnými zákony vyvrácena.

(Bude proto spravedlivé, podle dále uvedených opatření, považovati právo za obecné

(CONSVETUDO UNIVERSALIS) ,pokud nebude NAŠÍ nejvyšší mocí něco jiného nařízeno.

Kdyby ale nikoliv obecně zemsky, nýbrž pouze tu a tam se mu dostalo stejného znění a stejného užívání, nemůže takový zvláštní zvyk mít žádou sílu zákona, potom nechť nám právo zůstane nadále obecným a bezvýjimečným.)

XXIX.

Die Gewohnheiten ziehen (etw in Betracht ziehen= vzít, brát co do úvahy, všimnout si, dbát čeho) WIR in einerley (einerlei lhostejný, stejný, das ist mir einerlei to je mi lhostejné, to je mi jedno) Gattung (Gattung = druh, rod): deren jenigen nemlich (=totiž) die neben dem Gesetz hergehen (=probíhat) (PRAETER LEGEM).

Dann die, nach dem Gesetz (SECUNDUM LEGEM) erfolgen, seind als ein Schuldiger (=viník –wie auch wir vergeben unseren Schuldigern) nach Verhalt, und Beobachtung des Gesetzes anzusehen.

Die aber entgegen dem Gesetz lauffen (CONTRA LEGEM) wollen wir für hin (pro toto) gar nicht zugelassen, sondern hiemit gänzlichen eingestellt, und für hinkünftig ewige Zeit verboten, und entkräftet haben.

(Zvyky zařajeme do stejných druhů , z nichž některé, jsou užívány vedle zákonů (PRAETER LEGEM)

(Potom ty které sledují zákon (SECUNDUM LEGEM), je třeba hodnotit jako vinníka posuzovaného podle postoje k zákonu a podle dodržování zákona.).

(Avšak ty, které by vyznívaly proti zákonu (CONTRA LEGEM), nechceme pro toto vůbec připustiti, nýbrž naprosto zakázati , a zakázány a zbavené moci musí zůstatí na věčné časy.)

Derohalben (=proto) wann (kdy, za jakých podmínek) in einem Unserer Gesätze etwas überhaupt ausgemessen (=vyměřeno) und verordnet, die Art und Weise (Art und weise)=způsob) aber, die Zahl, Maas, und Grösse, die Eigenschaft, oder sonstiger der Sachen Umstand (= poměry, situace, podmínky) nicht ausgedrückt (ausdrücken =vyjadřovat, formulovat, projevovat se) oder wohl gar (gar = snad, ještě, dokonce, docela, ba, dokonce i, velmi, vůbec) auf Landesbrauch, auf vorherige Beobachtung, auf derzeitige Übung, (Übung =dovednost, zručnost, zkušenost) und dergleichen (= takový, podobný) sich bezogen worden, oder dem Befund des Richters nach Beiwanduns (Bewandtnis mit jemandem etw., hat es ine besondere Beweidtnis jsou přítom zvláštní okolnosti, s tím se to má tak, s oním se to má všelijak) des Vorfalls ein oder das andere überlassen ist ;

Und wann hiernach (*hiernach=podle toho,tak,tomu odpovídajícím způsobem,v návaznosti na*) etwas gewisses zu Erfüllung des Gesetzes, und zu Beförderung dessen Endzwecks gleichförmig beobachtet, und fast wie für Recht angenommen worden, wie es auch darbey stillschweigend haben bewenden lassen; So legen WIR dem die Kraft des Rechts dergestalt bey; (*dergestalt =tak, takovým způsobem*) (*bei = navzdory, mezi, za, u, vedle blízko*) als ob WIR unsere in dem Gesetz verstandene Willensmeinung ausdrücklich dahin erklärt hätten.

Wann jedoch dem Klar und deutlichen Gesetz zuwider etwas unternommen, und so lang und viel, als es immer möge, geöfnet würde; hierdurch, weil solches UNSERER Willensmeinung stracks (*=zrovna, přímo, rovnou*) entgegen ist, soll niemahlen ein Recht erwachsen, und solchem auf keinerlei Weise (*=postup, způsob*) nachgegangen werden

(Proto když je v některém zákoně vůbec něco vyměřeno a nařízeno, ale povaha a způsob, počet, míra, velikosti, vlastnosti, nebo předcházející poměry záležitosti nejsou vyjádřeny, nebo je dokonce někdy odkázováno na místní zvyky, na předcházející postřehy, na nynější zkušenosti a na něco tomu podobné, nebo na soudcovský nálezh podle zvláštních okolností případu, nebo na jedno nebo na druhé přenecháno; a když bylo podle toho něco určitého k naplnění zákona a k dosažení jeho konečného cíle shodně posuzováno a téměř jako právo přijímáno, tak jak jsme s tím mlčky souhlasil, i zakládáme na tom sílu práva stejně tak jako kdy bychom v něm výslovně projevovali náš, v zákoně poznatelný, projev vůle.

Ale i v tom případě, kdyby bylo proti jasnému a zřetelnému zákonu něco záporného podniknuto, a i kdyby se to po dlouhou dobu a v tak velkém rozsahu jak je to vůbec představitelné opakovalo, protože je to v přímém rozporu s naší vůlí, nevyrostlo by tím nikomu jeho vlastní, soukromé právo, ve kterém by snad mohl nějakým způsobem pokračovati.)

XXX.

Wir verstaten (*=dovolit, dopřát*) also die alleinige (*=jedinečný, výhradní, jediný, výluční*) Gattung (*=druh*), deren Gewohnheiten, so neben dem Gesetz hergebracht (*herrbringen=přivést, přinést*) worden, und etwas betreffen (*=týkat se*) , welches in den Gesetzen nicht enthalten ist.

Worinnen (*v čem,,v které věci, v němž, v jaké právě zmiňované věci*) WIR gleichwohl (*= nicméně, přece*) die erforderliche Schranken (*Schranken=mez, překážka ,určit meze, stanovit hranice*) für Zukunft gesetzt haben wollen.

Es solle nemlich (*totiž*) keinerdings (*za žádných okolností, v žádném případě*) gestattet sein (*= být nedovoleno*), eine Gewohnheit einzuführen in solchen Fällen, die ein allgemeines Gebot (*=příkaz, přikázání*), oder Verbot erfordern.

Als (*když, jako, než, jakoby, kéž, nic jiného, co jiného*) : dieweilen (*=zatím, mezitím*) sie in die gute Sitten (*mravů=chování*), in unsere Landesfürstliche Vorrechte (*=výhradní, přednostní právo, výsada*), in das gemeine Beste (*=všeobecný prospěch*), und in Ordnung der Gerichten einschlagen. (*=narazí, uhodí*)

Die da sie mit denen durch die Gesätze entschieden Fällen ein dergestaltigen (= *takovými způsoby*) Zusammenhang, und Gemeinschaft (*společnství*) haben, das leichtlich (= *snadno*) etwas eingeführet werden könnte, so der Gleichförmigkeit mit demo, was in anderen Fällen heilsam (= *prospěšný*) verordnet ist, (*verordnen = přikázat, nařídít, ustanovit*) entgegen (= *v protikladě, v rozporu*) wäre.

Um so weniger solle ine Gewohnheit eingeführet werden können, in fällen, wo Zweifel (= *pochyby, pochybnost*)| vorfiele (= *předem se vyskytovala*), ob sie in den Gesetz begriffen (= *vyvinout se*) ,oder nicht ?

Noch minder wann es ausser Zweifel wäre, das ein dergleichen Fall unter der Weite eines Gesetz begriffen seye; doch wegen (= *kvůli*), für (*pro*) waltenden (*waltenlassen dát přednost čemu*) besonderen Umständen nicht klar genug entscheiden (= *rozhodnout*) zu sein scheinete. (*scheinen = jevitse, zdát se*)

(Dovolujeme aby byl zvyk ,se vším co s tím souvisí, užíván vedle zákona jedině v případě, že to není obsaženo v zákonech.

V zmíňované záležitosti jsme se tím rozhodli vytyčit zvyku do budoucna nepřekročitelnou hranici. Nikdy totiž nemá být dovoleno zvyk zavádět v takových případech, které by obecně něco zakazovaly, nebo přikazovaly, aby se mezitím nemohl protlačit do dobrých mravů, do našich zemských výsad, do všeobecného blaha a do soudních řádů. Ty zvyky, které mají s těmi, zákonem rozhodnutými případy, takovou souvislost a společenství, by snadno mohly zavést něco, co by ve shodě s tím, co bylo v jiných případech úspěšně nařízeno, bylo v rozporu. O to méně by mohl být zvyk zaveden v případech ve kterých již předem vyvstala pochybnost o tom, zda ho do zákona pojmouti, nebo nepojmouti.)

XXXI.

In so beschaffenen Fällen (*beschafen = opatřit, sehnat, obstarat, dostat, zařídít, získat*), erzeüget sich von selbst: das nachdemo UNS allein die Macht Gesätze zugeben, und dahero auch derselbe zu erweiteren, und einzuschränken, zu erklären, und rechts-kräftig auszudeüten zustehet; hierinnen (= *v této*) UNSEREN höchsten Gewalt, durch keinerley (*žádný, žádného druhu, nijaký*) anmassende

(*anmassend = arogantní, domýšlivý-osobovat si*) Gewohnheit vorgegrifen (*přeběhnout, předejít, nevyčkat*) werden könne.

(V uvedených případech se ukazuje samo sebou, že vzhledem k tomu, že výlučně nám samotným přísluší moc vydávat zákony, a z toho důvodu právo je rozšiřovati a zúžovati, vysvětlovati, a vyhlašovati je za pravomocné: V tomto si nemůže žádný průměrný zvyk dovoliti naší nejvyšší moci vzdorovati ani jí předbíhati.)